

Hamburg – The European Green Capital Award 2011 – miasto o zrównoważonym rozwoju, przyjaznym środowisku naturalnemu

Nagroda *The European Green Capital Award* (EGCA) co roku przyznawana jest miastu europejskiemu, które promuje korzystne rozwiązania urbanistyczne przyjazne środowisku naturalnemu. Jej idea jest prezentacja miasta, które dzięki nowatorskim działaniom może być inspiracją dla innych miast europejskich, jako model miasta z wizją przyszłości. Promocja najlepszych doświadczeń w zakresie ekoinowacyjności oraz zachętami miast do podejmowania nowatorskich ambitnych przedsięwzięć to główne cele nagrody.

Ten zaszczytny tytuł przyznawany jest nie tylko za osiągnięcia w dziedzinie ochrony środowiska, ale przede wszystkim za podwyższenie standardu życia mieszkańców w dużych aglomeracjach miejskich.

The European Green Capital Award powstała jako inicjatywa 15 miast europejskich w maju 2006 roku i została załączona, jako Memorandum, do Komisji Europejskiej. Stolica Polski, Warszawa jest jednym z miast, sygnetariuszy tej nagrody. Utworzona nagroda służy potrzebie poszukiwań nowoczesnych rozwiązań problemów współczesnej zurbanizowanej Europy. Dominująca ilość populacji (około 80%) naszego kontynentu żyje w aglomeracjach miejskich. Efektem tego jest wzrost zagrożeń środowiska naturalnego, powodowany nierównoważonym rozwojem urbanistycznym.

Komisja w trakcie selekcji miast pretendujących do nagrody zwraca uwagę na lokalny udział miasta w zmianach klimatycznych, transport miejski, miejskie tereny zielone, zrównoważone wykorzystanie zasobów gruntowych, stan zanieczyszczenia powietrza, poziom hałasu, zarządzanie i produkcję odpadów, zużycie wody oraz zarząd gospodarką miejską.

Eksperti oceniający miasta porównują przede wszystkim obecną sytuację miasta do stanu sprzed pięciu lat w zakresie wszystkich czynników. Określają zakres wprowadzanych innowacyjnych i efektywnych rozwiązań mających na celu poprawę warunków środowiska naturalnego w mieście. Bardzo istotnym argumentem jest prezentacja planów dotyczących zamierzeń w zakresie ochrony środowiska na najbliższe lata oraz działań dotyczących promocji zastosowanych rozwiązań ekologicznych.

Miasta mają do dyspozycji wiele mechanizmów umożliwiających poprawę ich ogólnych parametrów ekologicznych. Ważną rolę może odegrać odpowiednia polityka i nadzór nad ochroną środowiska, dzięki której można zagwarantować, że budynki i infrastruktura będą budowane i modernizowane z zachowaniem określonych minimalnych standardów efektywności. Miasta zachęcają także obywateli (poprzez premie lub kary) do zmiany zachowań, na przykład poprzez ustanowienie opłat za poruszanie się pojazdami w określonej strefie lub przez dotowanie zakupu rowerów w celu promowania ekologicznego sposobu dojeżdżania do pracy.

Po stolicy Szwecji (Sztokholmie), Hamburg jest drugim miastem, które otrzymało tytuł Zielonej Stolicy Europy na rok 2011 za godne naśladowania zaangażowanie na rzecz ochrony środowiska i przyrody. Rozbudowa ścieżek rowerowych, sprawniejsza publiczna komunikacja podmiejska, więcej samochodów z napędem elektrycznym na ulicach, rewitalizacja budynków, tworzenie nowych biotopów oraz wykorzystanie śmieci do produkcji energii, to tylko niektóre z idei ekologicznych, które chce urzeczywistnić te miasto. W liczącym 1,8 mln mieszkańców Hamburgu działaniom na rzecz ochrony środowiska towarzyszy odpowiednie wsparcie finansowe. To, drugie co do wielkości, miasto w Niemczech stara się w sposób ekologiczny rozwiązywać liczne problemy wiążące się z zarządzaniem metropolią. W 2009 roku senat Hamburga ustanowił kompleksowy program ochrony klimatu zatytułowany *Hamburg's Climate Protection Program*, wyznaczający dalsze kierunki rozwoju miasta i wspomagającą realizację inicjatyw na rzecz ochrony środowiska.

Jakość powietrza w Hamburgu utrzymuje się na wysokim poziomie i podlega zintegrowanemu systemowi monitorowania, służącemu określeniu stopnia zanieczyszczenia środowiska. Pozytywnie ocenionym osiągnięciem Hamburga jest dotychczasowe zmniejszenie emisji szkodliwego dla klimatu dwutlenku węgla przypadającego na 1 mieszkańca o 15% w porównaniu do 1990 roku. Miasto wyznaczyło sobie ambitny cel redukcji emisji tego gazu odpowiednio: o 40% do 2020 roku i o 80% do 2050 roku. Zgodnie z założeniami przypadającymi na ten okres, Hamburg planuje całkowicie zrezygnować z korzystania z paliw kopalnych. Godnym naśladowania pomysłem w pełni zrealizowanym na przestrzeni ostatnich dwunastu lat, jest trzykrotne zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii przy wytwarzaniu energii elektrycznej. Dodatkowo władze miasta zainwestowały 18 mln EUR w wymianę starych bojlerów na nowoczesne, a w ponad 400 budynkach wymieniono 200 tysięcy lamp na energooszczędne. Działająca w Hamburgu Agencja Energetyczna HAMEA na bieżąco realizuje modelowe projekty skierowane do mieszkańców, mające na celu obniżanie zużycia energii przez gospodarstwa domowe.

Hamburg posiada doskonale rozbudowaną sieć transportu miejskiego. Niemal 100% jego mieszkańców ma nie więcej niż 300 metrów do najbliższego przystanku komunikacji miejskiej, co stanowi jeden z najwyższych wskaźników w Europie. W ciągu ostatnich 5 lat gwałtownie wzrosła liczba pasażerów korzystających z transportu publicznego. Od kilku lat ulicami miasta jeździ coraz więcej autobusów o napędzie hybrydowym. W przyszłości Hamburg powiększy komunikację miejską przyjazną środowisku poprzez budowę nowoczesnej „lekkiej kolei”. Oficjalne otwarcie jej pierwszego odcinka planowane jest na 2014 rok. Jednocześnie, obok inowacyjnych supernowoczesnych rozwiązań transportowych, miasto kładzie duży nacisk na rozwój ekologicznego ruchu rowerowego. Rozbudowa ścieżek rowerowych oraz powstanie sieci stacji wypożyczania rowerów miejskich, tak zwanych *City Bike Stations*, zachęcają mieszkańców do rezygnacji z „czterech kółek” na rzecz „dwóch”.

Hamburg położony nad ujściem dwóch rzek: Łaby i Elstery, poprzecinany licznymi kanałami, stanowi komfortowe miejsce do życia. Miasto posiada imponującą ilość terenów zielonych: lasów, parków i terenów rekreacyjnych, stanowiących 16,7% obszaru zurbanizowanego. Władze miasta zakładają kontynuację tworzenia nowych oraz ochronę już istniejących terenów zielonych. Na 2013 rok przewidziano organizację Międzynarodowej Wystawy Ogrodniczej, dzięki której w centrum dzielnicy *Elbe Island – Wilhelmsburg* powstanie park o powierzchni 100 ha. Dla rozwijającej się, metropolii jaką jest Hamburg, bardzo ważna jest konsekwentna polityka ochrony gatunków roślin i dzikich zwierząt zamieszkujących zielone

tereny miejskie. Obecnie 22% obszaru miasta znajduje się pod ochroną konserwatora krajobrazu, a 8% powierzchni stanowią rezerwy przyrody. Hamburg jest jednym z nielicznych miast posiadających własny park narodowy. *Wadden Sea National Park* znajduje się na liście światowego dziedzictwa przyrody UNESCO.

Hamburg jest siedzibą ponad 500 zakładów przemysłowych. Trzeci co do wielkości w Europie port jest również dobrym przykładem na to, że ochrona przyrody i silna gospodarka nie muszą się wykluczać. Port kontenerowy na Łabie jest drugim co do wielkości w Europie pod względem liczby przeładowywanych kontenerów. Aby zaradzić stale rosnącemu tranzytowi towarów pomiędzy nabrzeżami portowymi, wykorzystuje się barki pełniące rolę „taksówek kontenerowych”. Barka z napisem „container taxi” zastępuje 60 ciężarówek i w przyjazny środowisku sposób transportuje rocznie 150 000 kontenerów do terminali portowych.

Miasto od wielu lat promuje rewitalizację budynków, współfinansując ekspertyzy energetyczne obiektów oraz prace związane z docieplaniem fasad domów. Obecnie, w dawniej portowej części Hamburga realizowany jest największy europejski projekt w ramach rozwoju miast. Projekt *HafenCity* promuje model osiedla przyjaznego środowisku, współgrającym z ideą zrównoważonego rozwoju miasta.

Powstająca dzielnica *HafenCity* powiększy śródmieście Hamburga o 40%, dzięki ponownemu wykorzystaniu dawnych obszarów przemysłowych i portowych usytuowanych w centrum miasta. W 2012 roku planowane jest połączenie dzielnicy z centrum miasta podziemną linią metra. Całkowita powierzchnia nowej dzielnicy obejmować będzie 157 ha powierzchni. W założeniach, przewiduje się biurowce z 40 tys. miejscami pracy oraz budynki mieszkalne dla 12 tys. mieszkańców. Dzielnica *HafenCity* spełniać powinna charakter wielofunkcyjny, oprócz funkcji biurowo-mieszkalnej, tereny mają także służyć do wypoczynku, handlu, rozrywki, nauki, sztuki i kultury. Stąd, obok apartamentowców i budynków biurowych, plany *HafenCity* przewidują stworzenie muzeów, szkół, uniwersytetu, mariny dla jachtów i terminalu promowego. Najbardziej eksponowanym obiektem dzielnicy jest nowa hamburska filharmonia *Elbphilharmonie* zaprojektowana przez szwajcarskie biuro architektoniczne Herzog i de Meuron. Jej bryła – na podstawie z murów starego spichlerza ze szklaną konstrukcją przypominająca wzburzone fale – ma stać się nowym symbolem miasta. W projektowanych budynkach zastosowano najnowocześniejsze rozwiązania w celu efektywnego wykorzystania energii, takie jak ogniwa słoneczne, pompy ciepłe oraz wykorzystuje się energię ze źródeł odnawialnych (z biomasy).

Przyznanie nagrody Hamburgowi to szansa dla miasta oraz bodziec do jeszcze większego zaangażowania na rzecz ekologii. Jako Zielona Stolica Europy chce pokazać, jak można połączyć ekologię z ekonomią. W 2011 roku, w którym nosić będzie tytuł, w mieście odbędzie się ponad 200 imprez i projektów. Ponadto z Hamburga wyruszy „pociąg pomysłów”, który kursując do różnych zakątków Europy, będzie umożliwiał rozpowszechnianie doświadczeń i dobrych praktyk. Miasta biorące udział w projekcie Zielona Stolica Europy mogą zarezerwować w nim własny wagon i prezentować tam swoje pomysły, osiągnięcia i plany związane z ochroną środowiska. Ta mobilna wystawa udała się w trasę w połowie kwietnia 2011 roku. W wielu miastach europejskich od Oslo do Barcelony, od Nantes do Warszawy zaprezentowane zostaną pomysły przekształcenia metropolii w miasta przyjazne środowisku.

*mgr inż. Magdalena Pawelska-Mazur, mgr inż. Elżbieta Haustein
Politechnika Gdańska, Wydział Inżynierii Lądowej i Środowiska
Katedra Konstrukcji Betonowych i Technologii Betonu*

